

LUNDS
UNIVERSITET

Låt flickor få växa upp hela

En genusteoretisk diskursanalys av UNFPA:s förklaring
av kvinnlig könsstympning

Karolina Lecalon nec

Avdelningen för mänskliga rättigheter

Historiska institutionen

Kurskod: MRSG31

Termin: vårtermin 2018

Handledare: Lena Halldenius och Ida Jansson

Omfång: Antal ord (9927)

Abstract

Enligt det internationella samfundet är kvinnlig könsstympning ett brott mot mänskliga rättigheter. Det är ett uttryck för ojämlikhet mellan könen som är djupt rotat i sociala, ekonomiska och politiska strukturer, samt att det representerar samhällets kontroll över kvinnor.

Jag utförde en kritisk diskursanalytisk undersökning på United Nations Populations Fund UNFPA:s rapport: *Eliminating Female Genital Mutilation, An interagency statement* för att studera hur rapporten benämner problematiken kring praktiken. Ett genusteoretiskt perspektiv applicerades, nämligen radikalfeminismens patriarkatsteori och resultat visar att de diskursiva praktikerna som identifierades är en anti-FGM diskurs och en universalism-diskurs.

Rapporten har en feministisk tendens som tar avstånd från kvinnlig könsstympning bland annat genom valet av terminologi och förespråkar även en universell syn på mänskliga rättigheter. Alla våra relationer i alla samhällen är politiska för att de är baserade på makt och kvinnlig könsstympning är därmed endast ett exempel på den manliga dominansen över kvinnor som maktförhållandet orsakar.

Nyckelord: Kvinnlig könsstympning, radikalfeminism, patriarkatsteori, sexualitet, kvinnors rättigheter, Förenta Nationerna, kontroll.

Innehållsförteckning

1	Inledning	2
1.1	Problemformulering, syfte och frågeställning	3
1.2	Material och avgränsningar	3
1.2.1	Primär- och sekundärmaterial	3
1.3	Forskningsetiska bedömningar	6
2	Bakgrund och tidigare forskning	7
2.1	Kvinnlig könsstymning	7
2.2	Tidigare forskning	9
3	Teori och metod	12
3.1	Teori	12
3.1.1	Radikalfeministisk patriarkatsteori	12
3.1.1.1	Kvinnans sexualitet och sexuellt våld	14
3.1.1.2	Kritik mot patriarkatsteorin	15
3.2	Metod	16
3.2.1	Diskursanalys	16
3.2.2	Kritisk diskursanalys	17
3.2.3	Norman Fairclough tredimensionella modell	18
4	Resultat	21
4.1	Text	21
4.2	Diskursiv praktik	23
5	Analys	24
5.1	Analys	24
5.1.1	Anti-FGM diskurs	24
5.1.1.1	Tendens och aktörskap	24
5.1.1.2	Det privata är också politisk	26
5.1.1.3	Kollektiv aktivism	28
5.1.2	Universalism-diskurs	29
5.1.2.1	Förenta Nationerna	29
5.1.2.2	Kulturrelativism	31
5.1.3	Slutsats	33
5.2	Diskussion och vidare forskning	34
6	Sammanfattning	36
	Referenser	37
	Bilagor	39

1 Inledning

Trots att halva jordens befolkning är kvinnor, kränks miljontals kvinnors grundläggande rättigheter varje år. Kvinnors rättigheter är mänskliga rättigheter och ändå är det ingen självklarhet att flickor och kvinnor idag ska leva ett liv fritt från förtryck, våld och orättvisor. Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter handlar om alla människors rätt till sin egen kropp. Det är där mitt intresse för kvinnors rättigheter väcktes, och även i takt med att jag själv som kvinna började uppmärksamma de kränkningar som kvinnor utsätts för runt om i världen endast i kraft av sitt kön.

Världshälsoorganisationen WHO, uppskattar att 200 miljoner flickor och kvinnor i världen är könsstympade och enligt Unicef utsätts två miljoner flickor mellan 4 och 11 år varje år för kvinnlig könsstympning. Endast i Sverige uppskattar Socialstyrelsen att 38 000 flickor och kvinnor i Sverige blivit utsatta, oftast innan de kom till Sverige. Kvinnlig könsstympning är ett övergrepp som oftast ger men för livet, både fysiskt och psykiskt och dess existens grundas i kontrollen av kvinnors liv, kroppar och sexualitet.¹

Världens ledare har genom de 17 Globala Målen förbundit sig till att uppnå fyra saker innan år 2030: avskaffa extrem fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor, främja fred och rättvisa och lösa klimatkrisen. Det femte målet berör jämställdhet och alla kvinnor och flickors egenmakt. Det sextonde målet berör fredliga och inkluderande samhällen. Följande artiklar uttrycker bland annat delmål kring kvinnlig könsstympning:

5.3 Avskaffa alla skadliga sedvänjor, såsom barnäktenskap, tidiga äktenskap och tvångsäktenskap samt kvinnlig könsstympning.

16.2 Eliminera övergrepp, utnyttjande, människohandel och alla former av våld eller tortyr mot barn.²

---

¹ Barnfonden, *Stoppa könsstympning*, hämtad 10/8-18.

² UNDP, *Globala Målen*, 18/8-18.

1.1 Problemformulering, syfte och frågeställning

Jag har valt att undersöka hur FN:s diskurs om kvinnlig könsstympning är utformad samt hur praktiken beskrivs och analyseras i en rapport skriven av UNFPA (United Nations Populations Fund): *Eliminating Female Genital Mutilation, An interagency statement*. Syftet är att undersöka hur FN i den här rapporten benämner problematiken kring kvinnlig könsstympning och huruvida rapporten diskuterar dess påverkan på kontrollen över kvinnans kropp och sexualitet. Jag skulle därför vilja använda mig av en kritisk diskursanalys och sedan tillämpa en feministisk teori för att analysera min undersökning. Min frågeställning är följande:

- Vilken diskurs återfinns i UNFPA:s rapport om kvinnlig könsstympning och hur problematiseras den utifrån radikalfeminismens patriarkatsteori?

1.2 Material och avgränsningar

Jag har valt att använda mig av en rapport skriven av Förenta Nationerna om kvinnlig könsstympning i syfte att identifiera vilken diskurs som återfinns i rapporten.

1.2.1 Primär- och sekundärmaterial

Det primärmaterial jag valt att använda är en rapport skriven av UNFPA (United Nations Populations Fund): *Eliminating Female Genital Mutilation, An interagency statement, OHCHR, UNAIDS, UNDP, UNECA, UNESCO, UNFPA, UNHCR, UNICEF, UNIFEM, WHO*.³ Rapportens syfte är att uppmana alla stater och samhällen att utveckla, stärka och stödja specifika, konkreta handlingar och åtgärder för att eliminera kvinnlig könsstympning. Rapporten är det grundläggande materialet till flera andra uppföljningsrapporter som skrivit de senaste åren och som snarare tar upp statistik och re-

---

³ OHCHR, UNAIDS, UNDP, UNECA, UNESCO, UNFPA, UNHCR, UNICEF, UNIFEM, WHO, *Eliminating Female genital mutilation, An interagency statement*, World Health Organization, 2008.

sultat i fråga om lösningarna för att eliminera kvinnlig könsstympning. Uppföljningsrapporterna ger därför en svagare grund för att diskutera strukturella problem kring fenomenet eftersom dessa rapporter mest endast konstaterar om läget har förändrats.

Trots att mitt primärmaterial är skrivet år 2008 anser jag inte att detta är något problem eftersom FN genom sina uppföljningsrapporter behåller samma ståndpunkter kring sin förklaring av kvinnlig könsstympning som praktik. Eftersom det inte finns någon förändring eller utveckling i hur de väljer att definiera kvinnlig könsstympning utgår jag ifrån att deras definition är densamma som i den grundläggande rapporten jag valt att använda mig av från 2008. Rapportens innehåll förklarar vad kvinnlig könsstympning är och varför detta praktiseras, hur praktiken är en kränkning mot mänskliga rättigheter, vilka skadliga konsekvenser den får, samt vilka handlingar som behövs för att eliminera kvinnlig könsstympning.

Jag har valt den här rapporten eftersom den har mest material för mig att analysera då den utöver att ge bakgrundsinformation om kvinnlig könsstympning samt sätter denna i kontext även förklarar orsaker och konsekvenser till praktiken. Eftersom mitt mål är att utföra en genusteoretisk diskursanalys känns det därmed relevant att applicera en feministisk teori och undersöka på vilket sätt FN väljer att ta ställning kring en fråga som berör kvinnans sexualitet och kroppsliga integritet. Slutligen är mitt primärmaterial inget kontroversiellt material eftersom FN och alla övriga organisationer som står bakom rapporten tydligt redan uttryckt att kvinnlig könsstympning är en kränkning mot mänskliga rättigheter och utformar rapporter och program för att försöka eliminera denna praktik runt om i världen. Men trots att de tydligt förkastar kvinnlig könsstympning anser jag att det fortfarande kan vara intressant att undersöka i vilken uträkning de förklarar praktiken ur ett genusperspektiv samt hur utvecklat deras resonemang kring uppkomsten av problemet är. Även om rapporten kanske i slutänden visar sig ha en viss tendens av feministisk teori kan det vara så att det endast förblir väldigt ytligt och inte ger någon mer utförlig förklaring kring de strukturella problemen som ligger bakom, vilket är där min teori introduceras.

Som sekundärmaterial har jag valt att använda mig av Sharmon Lynnette Monagans artikel: "Patriarchy: Perpetuating the Practice of Female Genital Mutilation" från år 2010. Sharmon är en konfliktanalysforskare och fullföljer för tillfället en doktorexamen på Nova South Eastern University i Florida, USA. Hennes forskningsområde grundas i genus och konflikt och berör främst ämnen som våld i hemmet, människohandel, feminisering av fattigdom, könsskiktning, identitet, mänsklig värdighet och

mänskliga rättigheter.⁴ Artikeln tar upp intressanta aspekter där förklaringen till kvinnlig könsstympning skulle ligga i den patriarkala könsmaktsordningen snarare än i den kulturrelativistiska teorin. Hon beskriver kvinnlig könsstympning som någonting kvinnor utför i syfte att kontrollera kvinnors kroppar och sexualitet till förmån för män. Sharmon hävdar att patriarkatet återfinns inom både religionen och inom vetenskapen vilket har format hur människor ser på könsroller och sexuella olikheter mellan män och kvinnor både idag och rent historiskt.⁵

Lena Gemzöes *Feminism* uppdaterade nyutgåva från 2015 har även använts som sekundärmaterial i mitt arbete. Lena är fil dr i socialantropologi och docent i genusvetenskap på Stockholms Universitet där hennes forskning främst riktar in sig på religiös praktik inom feministiskt perspektiv. Boken är en introduktion till feministisk tanketradition där författaren presenterar de fyra matriarkerna, huvudgrenarna inom feminism.⁶ Materialet är användbart i mitt arbete och av högsta relevans då jag valt att använda ett genusteoretiskt perspektiv i min undersökning.

Hjältar och monster: samhällsvetenskapliga perspektiv på män och våld är utgiven av Ungdomsstyrelsen vilket går under namnet för ”Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, även förkortat MUCF. Texterna i denna skrift är utgivna år 2013 och författade av Lucas Gottzén som är lektor vid Uppsala Universitet. MUCF är en statlig myndighet som finner underlag och informerar om ungas levnadsvillkor samt deras förutsättningar i det civila samhället.⁷ Jag har valt att använda materialet till grund för min vetenskapliga teori i mitt arbete då rapporten diskuterar olika teorier som könsrollsteorin, patriarkatsteorin och hegemonisk maskulinitetsteorin för att försöka förklara orsakerna till mäns våld. Mitt syfte med källan är att applicera radikalfeminismens patriarkatsteori för att besvara min frågeställning kring kvinnlig könsstympning.

---

⁴ The Peace and Collaborative Development Network (PCDN), *Sharmon Monogan*, hämtad 2/7-18.

⁵ Sharmon, Lynnette Monagan, ”Patriarchy: Perpetuating the Practice of Female Genital Mutilation”. *Journal of Alternative Perspectives in the Social Sciences*. May 2010, Vol. 2 Issue 1.

⁶ Gemzöe, Lena, *Feminism*, 2ed, Stockholm, Bilda Företag & Idé, 2015.

⁷ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, *Hjältar och monster: samhällsvetenskapliga perspektiv på män och våld* hämtad 10/8-18.

1.3 Forskningsetiska bedömningar

I min undersökning anser jag inte att det finns några specifika forskningsetiska bedömningar att göra då jag endast använder mig av en offentlig rapport som primärmaterial. Jag kommer inte heller att använda mig av ett fall vilket därmed inte röjer i någons identitet eller privatliv. Det enda som skulle kunna ligga lite i gråzonen berör snarare allmänna etiska reflektioner som exempelvis faktumet att vissa av mina källor nämner särskilda personer vid namn eller använder sig av sin egen erfarenhet som könsstympad kvinna för att exemplifiera och dra kopplingar till verkliga händelser och situationer. Eftersom dessa källor är sekundärkällor känns det dock som att författarna till de artiklarna själva gjort en konsekvent bedömning av innehållet vilket leder till att jag beslutar mig för att ha tillit till de beslut som tagits. Vidare kan människor som tillhör en viss kultur där kvinnlig könsstympling utförs, människor som utsatts för praktiken eller människor som delar dess värderingar och åsikter beröras på olika sätt av en sådan undersökning eftersom det direkt implicerar någonting personligt som berör ens livsstil.

Ämnen som kvinnlig könsstympling är generellt sätt väldigt känsliga eftersom det är något som berör både kultur och identitet hos individer. Därför är det för läsarna lika omöjligt som för mig som forskare att behålla en helt objektiv syn kring praktiken, eftersom även jag påverkas av min egen kultur som formar mina kunskaper och värderingar om omvärlden. Mitt syfte med undersökningen är dock inte att döma, förkasta eller prisa kvinnlig könsstympling utan att analysera hur FN som ett internationellt organ valt att definiera och förklara fenomenet.

2 Bakgrund och tidigare forskning

2.1 Kvinnlig könsstympling

The World Health Organization beskriver kvinnlig könsstympling som en praktik som avsiktligt vill förändra eller skada de kvinnliga könsorganen för icke-medicinska ändamål. Från början användes definitionen 'kvinnlig omskärelse' men har på senare år inom internationella organisationer ändrats till 'kvinnlig könsstympling' för att betona handlingens allvar och brutalitet.⁸ Idag lever uppskattningsvis 200 miljoner flickor och kvinnor som utsatts för kvinnlig könsstympling i 30 olika länder i Afrika, Mellanöstern och Asien där praktiken är utbred. Praktiken utförs oftast på flickor mellan 0 – 15 år av sociokulturella faktorer, beroende på vilket område samt familj och samhälle det rör sig om.⁹

Det finns fyra olika typer av kvinnlig könsstympling: Typ I *Clitoridectomy*: delvis eller total avlägsnande av klitoris. I väldigt sällsynta fall endast förhuden, det vill säga hudvecket kring klitoris. Typ II *Excision*: delvis eller helt avlägsnande av klitoris och de inre blygdläpparna. Typ III *Infibulation*: avsmalning av slidöppningen genom skapandet av en försegling. Vaginan blir kirurgisk stängd och det lämnas endast ett litet hål för urin och menstruationsblod. Typ IV *Other*: all annan skada på kvinnliga könsorgan för icke-medicinska ändamål såsom prickning, håltagning, öppning, skrapning och etsning av underlivet.¹⁰ Typ I och II är de vanligaste typerna av kvinnlig könsstympling vars syfte troligtvis är att säkerhetsställa oskuld fram till äktenskapet men även för att ta bort alla sexuella begär samt tillfredställelse som onani. Typ III ses som den allvarligaste typen av kvinnlig könsstympling men är den som vanligtvis kräver vårdpersonal till

---

⁸ Sharmon, Lynnette Monagan, 2010, s.168.

⁹ World Health Organization, *Female genital mutilation*, hämtad 1/8-18.

¹⁰ Roberts, Jude, " 'Circumcision: everyone's talking about it': legislation, social pressure and the body", *Journal of Gender Studies*, Vol. 20, No. 4, December 2011, s. 352.

skillnad från de andra där vanliga familjemedlemmar kan utföra könsstymplingen.¹¹

Det vanligaste rättfärdigande till kvinnlig könsstympling grundas i sexuell kontroll, förhindrande av samlag före äktenskapet, *marriageability* - det vill säga hur enkelt eller svårt det är att gifta bort en kvinna, skydd från våldtäkt, hygien, religion, tradition, rädsla och pengar. Den sexuella kontrollen av kvinnors ”omätliga och oansvarsfulla sexlust” en väldigt utbredd motivering för den fortsatta praktiken. Kvinnlig könsstympling används för att minska det sexuella svaret hos kvinnor med avsikt att tvinga dem att bli mindre sexuellt aktiva före äktenskapet samt mindre benägna att vara otrogna under äktenskapet. Vidare har äktenskap i exempelvis afrikansk kultur en väldigt stark roll där en kvinnas civilstånd oftast speglar hennes status i det afrikanska samhället. En vanlig förutsättning för giftermål är därmed kvinnlig könsstympling för att ses som ”en god hustru”. *Marriageability* är därför ofta en orsak till att mödrar uppmuntrar sina döttrar till att bli könsstympade för att de fruktar att de annars inte kommer att kunna giftas bort och frysas ut från samhället. I traditionella, kulturella samhällen har gruppidentiteten ofta en direkt koppling till heder då familjehedern sägs ligga ”between the legs of a woman”. Slutligen finns det oftast föreställningar hos förespråkare av praktiken att kvinnlig könsstympling anses vara mer hygieniskt och förebygger infektioner samt upprätthåller renhet och skönhet.¹²

Kvinnlig könsstympling har blivit erkänd som en skadlig praxis och en kränkning av flickors och kvinnors mänskliga rättigheter. Sett från ett mänskorskorättsperspektiv reflekterar praktiken djupt rotad ojämställdhet mellan könen och konstituerar en extrem form av diskriminering mot kvinnor. Det internationella samfundet anser det vara ett brott mot barns rättighet då det oftast utförs på minderåriga. Ytterligare kränker kvinnlig könsstympling rätten till hälsa, säkerhet och fysisk integritet, rätten till att vara fri från tortyr och annan förödmjukande behandling samt rätten till liv när det resulterar i död.¹³

---

¹¹ Sharmon, Lynnette Monagan, 2010, s. 168.

¹² Cassman, Rachelle, ”Fighting to Make the Cut: Female Genital Cutting Studied within the Context of Cultural Relativism”, *Northwestern Journal of International Human Rights*, Volume 6, Issue 1 (Fall 2007) s.134-136.

¹³ *Eliminating Female genital mutilation, An interagency statement*, 2008, s.1.

2.2 Tidigare forskning

”Dualisms and female bodies in representations of African female circumcision: A feminist critique” - Wairimū Ngaruiya Njambi och Harriet L.

Som tidigare forskning har jag valt att fokusera på olika artiklar som berör kvinnlig könsstympning men med olika utgångspunkt. Den första artikeln är en feministisk kritik av kvinnlig könsstympning. Författaren visar även sitt personliga exempel som könsstympad kvinna och diskuterar huruvida organ och kulturella sammanhang överhuvudtaget kan separeras. Vidare beskriver hon en anti-kvinnlig könsstympning (FGM) diskurs för att identifiera olika perspektiv och strategier för att eliminera praktiken, och för att föra den västerländska bilden av “normala kroppar” och sexualitet för att befria kvinnor och flickor. Författaren använder sig av begreppet *female circumcision* alltså, kvinnlig omskärelse istället för *female genital mutilation* det vill säga kvinnlig könsstympning, vilket i sig är ganska kontroversiellt då kvinnlig könsstympning används för att illustrera den kränkning mot kvinnors rättigheter och sexuella integritet. Wairimū Ngaruiya Njambi påpekar även den dikotomi som finns mellan västvärlden och Afrika där den förstnämnde karakteriseras av frihet och den andra av tortyr. Hon hävdar att debatten som förs om kvinnlig könsstympning är en produkt av postkolonialismen där icke-västerländska sedvänjor ses som det icke-normala och drar många paralleller till kosmetikkirurgi och hur det omskurna manliga könsorganet oftast används som mall för att illustrera det normativa medan ett omskuret kvinnligt könsorgan förkastas. Slutligen diskuterar hon även olika heterogeniteter kring motståndet av kvinnlig könsstympning genom begreppen *hardliners* och *softliners* för att åtskilja dem.¹⁴ Denna artikeln kan användas i min undersökning för att analysera den anti-FGM som identifierat i mitt primärmaterial samt diskutera nya forskningsfrågor.

”Fighting to Make the Cut : Female Genital Cutting Studied within the Context of Cultural Relativism” - Rachele Cassman

---

¹⁴ Njambi, Wairimū Ngaruiya, Harriet L, ”Dualisms and female bodies in representations of African female circumcision: A feminist critique.” *Feminist Theory*, Vol 5(3), Dec, 2004.

Artikeln är skriven av advokaten Rachele Cassman som tog sin examen från Northwestern University School of Law i Chicago, USA. Hon har studerat kvinnlig könsstympning i kontext av kulturrelativism och diskuterar vad som krävs för att kvinnlig könsstympning som praktik ska elimineras, inte genom att införa västerländska värderingar på österlänningar utan för att förhindra hälsoproblem på de som praktiserar samt lyfta de kvinnor som utsätts för denna smärtsamma och skadliga praktiken. Många olika aspekter av modern kulturrelativism tas upp upp som exempelvis skönhetsoperationer, tatueringar och piercingar som ses som något icke-skadligt för kroppen av västvärlden, medan afrikanska feminister ser det likaledes som något kvinnor gör för att behaga män i led med männens kvinnliga skönhetsideal. Begrepp som heder, kultur och tradition diskuteras för att förstå varför kvinnlig könsstympning fortsätter där universella mänskliga rättigheter sätts i relation till kulturella rättigheter.¹⁵ Intressanta ämnen som jag kan använda mig av i min undersökning är bland annat hur mitt primärmaterial påverkas av den etnocentrism som min rapport grundas i då FN är en västerländsk konstruktion. Det skulle även vara intressant att sätta den anti-FGM diskursen i kontrast med kulturrelativistiska argument för att analysera de påstådda dikotomierna.

” ‘Circumcision: everyone’s talking about it’: legislation, social pressure and the body”
- Jude Roberts

Denna artikel grundar sig i Megan Lindholms short story *Cut* parallellt med Judith Butlers forskning om juridisk struktur samt debatten om relationen mellan staten och kroppen. Lindholms narrativ är utmanande i fråga om distinktionen mellan kvinnlig könsstympning och skönhetsoperationer, för den tvingar oss att ompröva på vilket sätt och i vilket ändamål vi utnyttjar lagen. Artikeln uppmärksammar de sätt på vilka pre-politiska föreställningar om kön underminerar försöken att etablera kvinnors rättigheter över sina kroppar genom lagstiftning. Författaren argumenterar även för hur individuell aktivism är obetydlig i jämförelse med kollektiv aktivism rörande kampen att eliminera kvinnlig könsstympning. Artikeln tar upp ”goda” och ”dåliga” modifieringar av kroppen parallellt med distinktionen mellan kvinnlig ”omskärelse” och manlig omskärelse. Roberts hävdar att genom att ignorera manlig omskärelse medan kvinnlig

---

¹⁵ Cassman, Rachele, 2007.

könsstympling ses som ett brott mot kvinnors rättigheter, upprepas diskurser som konstituerar flickor och kvinnor som offer medan pojkar och män som antingen förövare eller hjältar. Detta material kan användas i min undersökning för att diskutera det kollektiva respektive individuella ansvaret som finns för att eliminera kvinnlig könsstympling och kopplas till mitt teoretiska perspektiv vars ideologi anser att det är en ideologi skapad av kvinnor för kvinnor, vilket delvis exkluderar männen från att ta ställning och agera inom dessa frågor. Slutligen är debatten mellan manlig omskärelse och kvinnlig könsstympling väldigt intressant vid jämförelser om hur kroppar och sexualitet kontrolleras.

3 Teori och metod

3.1 Teori

Jag har valt att utgå från en genusteoretisk grund i min undersökning och kommer därför att använda mig av en feministisk teori, närmare bestämt radikalfeminismens patriarkatsteori. Anledningen till detta är för att radikalfeminism som ideologi främst utgår från förtryck som sker inom den privata sfären vilket därmed inkluderar kvinnlig könsstympning som praktik. Patriarkatsteorin berör diskussioner om kvinnans kropp och sexualitet, vilket är den utgångspunkten jag är intresserad av att studera i min undersökning.

3.1.1 Radikalfeministisk patriarkatsteori

Radikalfeminism är en gren inom feminismen utformad *av* kvinnor och *för* kvinnor vars huvudsakliga tes är att patriarkatet är orsaken till att kvinnor är underordnade i samhället i kraft av sitt kön. Radikalfeminism ser kvinnoförtrycket som den mest fundamentala och universella formen av dominans och hävdar att mäns makt inte endast begränsas till den offentliga sfären utan sträcker sig även inom den privata sfären. Familj och sexualitet ses därför som viktiga instrument för patriarkal dominans.¹⁶

Patriarkatet kan definieras som ett maktsystem baserat på kön där dominans, makt och privilegium innehas av män. Det är ett begrepp som hämtats av tidigare teoretiker som Karl Marx och Max Weber för att förklara kvinnors underordning i samhället. Den mest grundläggande definitionen för begreppet berör auktoriteten som fadern har i hushållet men har även en koppling till materiella och ekonomiska relationer eftersom den viktigaste platsen för att upprätthålla

---

¹⁶ Bryson, Valerie, *Feminist political theory: an introduction*, 2. ed., Basingstoke, 2003, s.163.

kapitalismen är inom familjen.¹⁷ Den androcentrism som patriarkatsteorin genomsyras av kan även illustreras ur bibeln genom skapelseberättelsen. Adam skapades ur Guds egen bild medan Eva skapades som en sämre skapelse av mannen från Adams revben. Kvinnan ses därmed som en ojämlig varelse vars identitet är bunden till honom.¹⁸ Simone De Beauvoir kommenterar detta i *Det andra könet*:

He thinks of his body as a direct and normal connection with the world, which he believes he apprehends objectively, whereas he regards the body of woman as a hindrance, a prison, weighed down by everything peculiar to it.¹⁹

Kate Millets viktiga manifest *Sexual Politics* från tidigt 1970-tal var revolutionerande i sättet att använda sig av patriarkatsteorin. Millet argumenterar för att relationer i alla samhällen är baserade på makt och att dessa därmed är politiska. Detta maktförhållande tas i uttryck i manlig dominans över kvinnor i alla livets områden.²⁰ Patriarkatsteorin uppmärksammar de ojämliga maktförhållandena mellan könen även inom familjesfären och hävdar att det som sker i den privata sfären också är politisk. Könsmaktsordningen exploaterar därmed den kvinnliga sexualiteten även inom familjen, vilket förstärks av en påbjuden heterosexualitet.²¹

Antropologen Gayle Rubin var den som först myntade begreppet genussystem vars syfte var att förklara kvinnoförtrycket. Hon hävdar att kvinnors underordning är ett resultat av samhällets sätt att organisera sexualitet och reproduktion. Kvinnoutbyte mellan grupper av män är den grundläggande principen i släktkapssystem. Anpassningen till detta innebär ett större förtryck av den egna viljan för kvinnan då det är hon som blir utbytt och män som byter. Den kvinnliga sexualiteten svarar därför på någon annans begär istället för att själv aktivt begära.²²

---

¹⁷ Gottzén, Lucas, *Hjältar och monster: samhällsvetenskapliga perspektiv på män och våld*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen, 2013, s.14.

¹⁸ Sharmon, Lynnette Monagan, 2010, s.160-161, 163-164.

¹⁹ McCann, Carole R. & Kim, Seung-Kyung (red.), *Feminist theory reader: local and global perspectives*, Fourth edition., New York, 2003.

²⁰ Bryson, Valerie, 2003, s.166.

²¹ Gemzöe, Lena, 2015, s.79-82.

²² Ibid, s.88, 93.

3.1.1.1 Kvinnans sexualitet och sexuellt våld

Det radikalfeministiska patriarkatsperspektivet hävdar att könsrelationer främst beror på patriarkatet och fokuserar på hur upprätthållandet av mäns makt tas i uttryck genom våld och kontroll över kvinnans sexualitet. ”Våld legitimerar manlig överordning och kvinnlig underordning”²³. Patriarkatet anses vara den främsta och grundläggande formen av social orättvisa då det är orsaken till all form av ojämlikhet, vilket därmed förklarar mäns våld.²⁴ Millet hävdar att patriarkatet inom alla samhällen förlitar sig på sexuellt våld och våldtäkt och det är inte förrän patriarkatet har störtats och en radikal sexualitetsförändring har gjorts som män och kvinnor kommer att vara jämlika.²⁵

Sexual domination is so universal, so ubiquitous and so complete that it appears 'natural' and hence becomes invisible, so that it is perhaps the most pervasive ideology of our culture and provides its most fundamental concept of power.²⁶

Könssocialiseringen reproducerar ständigt patriarkala relationer vilket även påverkar dess våld och mer specifikt mäns våld mot kvinnor inom dessa relationer. När andra former av kontroll inte hjälper används våld av män för att behålla kontrollen över kvinnor då deras position hotas och de vill upprätthålla bestämmanderätt. Det talas ibland om *sexualiserat våld* vilket påvisar att det oftast återfinns en sexuell karaktär i mäns våld mot kvinnor. I Sverige har den radikalfeministiska patriarkatsteorin talats om i termer av könsmakt och har använts i flera statliga utredningar om mäns våld mot kvinnor och i kvinnofridslagstiftningen. Sociologen och teologen Eva Lundgren hävdar att mäns våld mot kvinnor bekräftar generella patriarkala relationer i samhället vilket gör att våldet bör ses som ”könat” då det är intimt sammankopplat med normativa föreställningar om manlighet och därmed även mäns överordning och kvinnors underordning.²⁷ ”Att lyfta fram mäns våld som kopplat till exempelvis klass, etnicitet, impuls kontroll eller

---

²³ Gottzén, Lucas, 2013, s.17.

²⁴ Ibid, s.15.

²⁵ Bryson, Valerie, 2003, 165-167

²⁶ Ibid, s.166

²⁷ Gottzén, Lucas, 2013, s.16-19.

egen utsatthet i barndomen individualiserar våldet. Därmed kan det också ursäktas samtidigt som det görs till ett kulturellt undantag.”²⁸

3.1.1.2 Kritik mot patriarkatsteorin

En allmän kritik som riktats mot radikalfeminismens patriarkatsteori är att den har tendenser av biologisk determinism. Vissa radikalfeminister hävdar att kvinnors samhälleliga underordning är universell på grund av fysiologiska skillnader mellan könen och ojämlikheten sades ligga i mannens utformning av könsorganet, som därmed kan användas som ett vapen mot kvinnan.²⁹ Men många radikalfeministiska våldsforskare har vänt sig emot detta som exempelvis Lundgren som hävdar att maskulinitet är en evig konstitueringsprocess. Dock kan dessa analyser även resultera i en reducering av olika könsmissiga praktiker till två dualistiska köns kategorier.³⁰ Trots detta anser jag inte att denna kritik har särskilt hög relevans för just mitt arbete då mitt ämne redan i dess definitionen är könat eftersom *kvinnlig könsstymning* är något kvinnor utsätts för som subjekt och inte män. Vidare är radikalfeminismens patriarkatsteori något som radikalfeminister har många olika tankar, åsikter och ställningstagande kring, liksom alla övriga teorier som existerar. Kritik har även riktats mot radikalfeminismens patriarkatsteorins syn på sexualitet då en analys av sexualitet inte gäller i alla tider och samhällen. Mitt val av metod kommer däremot att innebära att jag ser på kön och sexualitet som något som konstitueras och förändras. Mitt val av teori påvisar dessutom omfattningen av det sexuella förtrycket samt förklarar hur det är kopplat till kvinnors underordning med hjälp av synliggörandet av maktrelationer, vilket är väsentligt i min studie.³¹

---

²⁸ Gottzén, Lucas, 2013, s.20.

²⁹ Gemzöe, Lena, 2015, s.50-53.

³⁰ Gottzén, Lucas, 2013, s.20-21.

³¹ Gemzöe, Lena, 2015, s.99, 101.

3.2 Metod

3.2.1 Diskursanalys

Jag har valt att använda mig av en kritisk diskursanalys som metod i mitt arbete och kommer därmed tillsammans med min teori att genomföra en genusteoretisk diskursanalys. Diskursanalys betraktas som en vetenskaps- och samhällsteori där inriktningen associeras med uppfattningar om sociala relationer och språk. Analysen föreskriver därför inriktningar med forskningsgrund rörande frågeställningar om identitet och makt samtidigt som de samhälleliga aktörernas betydelse tonas ner. I det här arbetet har jag valt att använda den som metod och angreppssätt för att analysera texter på ett särskilt sätt. Analysen har således ett bestämt tillvägagångssätt att undersöka språk och dess användning oavsett inriktning. Samhällsidéerna förutsätter ett språk som i sin tur organiserar den sociala verkligheten vilket därmed resulterar i att språket bidrar till att forma verkligheten.³² Diskursanalytisk metod är därför ett sätt att förstå språkliga mönster vars syfte är att analysera relationen mellan diskurser och olika samhällsfenomen samt belysa hur maktförhållanden konstrueras och upprätthålls.³³

Diskursbegreppet har länge använts urskillningslöst i vetenskapliga texter vilket har orsakat oklarhet kring dess innehåll. I de flesta fall är det konstruerat av en idé om att språket är strukturerat i olika mönster vilket påverkas av vårt agerande inom olika sociala områden, som exempelvis en politisk diskurs. Det är en sorts social praktik som påverkar och påverkas av samhället och människors samverkan, ett bestämt sätt att tala om och förstå världen.³⁴ Norman Fairclough definierar diskurs som följande:

Discourse is a socially constitutive as well as socially shaped:
it constitutes situations, objects and knowledge, and the social
identities between people and groups of people. It constitutive
both in the sense that it helps sustain and reproduce the social

---

³² Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise, *Diskursanalys som teori och metod*, Lund, 2000, s.353-354.

³³ *Ibid*, s.10.

³⁴ *Ibid*, s. 5.

status quo, and in the sense that it contributes to transforming it.³⁵

Diskursers betydelse för hegemoni och makt är tydligt framträdande inom kritisk diskursanalys. Det krävs dock en skiljelinje mellan det diskursiva och det icke-diskursiva eftersom delar av maktkedjan där diskurser blir en förmedlande länk tillhör en icke-diskursiv sfär. Då även externa strukturer konstruerar diskurser innebär det därför att det inte endast är processerna diskurserna påverkar, utan påverkas även själva.³⁶

Gemensamt för diskursanalytiska inriktningar är att de vilar på socialkonstruktionistisk grund vilket är en samling teorier om kultur och samhälle. Vivien Burr beskriver fyra av socialkonstruktionismens generella antagande som de flesta diskursanalytiska angreppssätt utgår ifrån och räknar upp fyra premisser som sammankopplar fältet. Den första berör en kritisk inställning till självklar kunskap, vilket innebär att vår kunskap om världen inte är objektiv eftersom vår världsbild är en produkt av våra sätt att kategorisera världen. Den andra handlar om historisk och kulturell specificitet då vår syn och kunskap alltid präglas av kultur och historia som förändras över tid. Den tredje syftar på sambandet mellan kunskap och sociala processer där vårt sätt att förstå världen skapas och upprätthålls i sociala processer som vid interaktion. Det fjärde och sista antagande handlar om sambandet mellan kunskap och social handling vilket betyder att olika sociala världsbilder resulterar i olika sociala handlingar där vissa handlingar blir naturliga och andra otänkbara. I min undersökning bidrar diskursanalysen som metod till att jag ser på kön och sexualitet som något som ständigt förändras och konstrueras istället för en ”naturlig sanning”.³⁷

3.2.2 Kritisk diskursanalys

Kritisk diskursanalys är en undersökning av samhällsfenomen där språket står i fokus. Gemensamt för alla olika typer av kritiska diskursanalyser är att det går att återfinna särskilda drag som i hög utsträckning gör det möjligt att identifiera en särskild riktning. Syftet med kritisk diskursanalys är att lyfta fram den lingvistisk-diskursiva dimensionen

---

³⁵ Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.), *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, 3., [utök.] uppl., Lund, 2012, s.356.

³⁶ Bergström & Boréus, 2012, s.356-357.

³⁷ Winther Jørgensen, Phillips, 2000, s. 11-12.

på sociala och kulturella fenomen samt förändringsprocesserna. Språk som diskurs är därför inom kritisk diskursanalys både en form av handling där människor kan påverka världen men även en form av handling som är socialt och historiskt situerad. Diskursiv praktik ses som en viktig form av social praktik som bidrar till att konstituera sociala identiteter och relationer och som konstitueras av andra sociala praktiker. Norman Fairclough ger ett exempel på familjen där förhållandet mellan barn och föräldrar delvis är diskursivt konstituerat men att familjen även är en reell institution med konkreta praktiker, existerande relationer och identiteter som redan är konstituerade. Vidare har diskursiva praktiker även ideologiska effekter som bidrar till att skapa och reproducera ojämlika maktförhållande mellan sociala grupper som exempelvis klass, genus och etnicitet.

Den kritiska diskursanalysens forskningsfokus riktas både mot de diskursiva praktiker som konstruerar världsbilder, sociala subjekt, sociala relationer, inklusive maktrelationer, och mot den roll som dessa diskursiva konstruktioner spelar i främjandet av bestämda sociala gruppers intressen.³⁸

Slutligen är kritisk diskursanalys kritisk i den mening att dess syfte är att kartlägga den diskursiva praktikens roll i upprätthållandet av den sociala världen där sociala relationer som resulterar i ojämlika maktförhållanden ingår. Målet är att åstadkomma en social förändring med mer jämlika maktförhållanden i samhället. Därför är kritisk diskursanalys inte någon politisk neutral metod eftersom det är ett kritiskt angreppssätt som är politiskt engagerat med syfte att uppnå social förändring. Rollen som den diskursiva praktiken har för upprätthållandet av ojämlika maktstrukturer ska avslöjas genom kritiken.³⁹

3.2.3 Norman Fairclough tredimensionella modell

Jag har valt att använda mig av Norman Faircloughs inriktning på kritisk diskursanalys i min undersökning där han hävdar att varje fall av språkbruk är en kommunikativ händelse mellan text, diskursiv praktik och social praktik. (Se figur 1) Faircloughs angreppssätt består av en textorienterad diskursanalys som kopplar ihop tre traditioner:

---

³⁸ Winther Jørgensen, Phillips, 2000, s. 69.

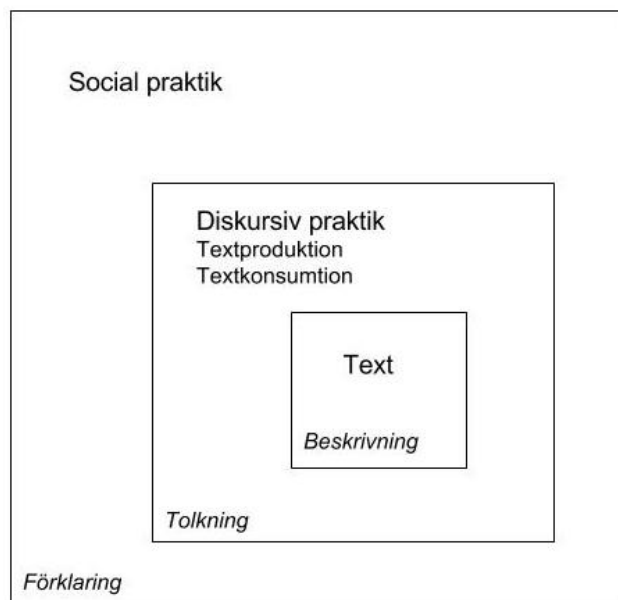
³⁹ Ibid, s. 67-70.

detaljerad textanalys inom lingvistik, makrosociologisk analys av social praktik och den tolkande mikrosociologiska traditionen inom sociologi. Ett tvärvetenskapligt perspektiv är nödvändigt för att kombinera textanalys och social analys, annars förblir diskursanalysen otillräcklig.

Textanalysen fokuserar på textens egenskaper och formella

drag i form av grammatik och vokabulär vilket konstruerar diskurser och genrer lingvistiskt. I min undersökning kommer rapportens språk att undersökas för att identifiera lingvistiska mönster såsom återkommande ordval samt värdeladdning som används genomgående i texten. Tre viktiga grammatiska redskap som kommer att undersökas och identifieras i primärmaterialet är modalitet, transivitet och normalisering. *Modalitet* innebär graden av talarens instämmande i en sats och den typ av modalitet som används i en text får konsekvenser för diskursens konstruktion. En slags modalitet är exempelvis 'sanning', där talaren instämmer fullständigt med sitt påstående. *Transivitet* syftar till att analysera hur händelser och processer förbinds eller inte förbinds med subjekt och objekt. Intresset ligger i att kartlägga de ideologiska konsekvenserna som olika former av framställning kan ha. Oftast används passiv form och agenten utelämnas, vilket resulterar i att en sådan satskonstruktion frångår agenten ansvaret och fokuserar på effekterna samt bortser därmed från handlingar som orsakade dem. *Normalisering* är ett språkligt element som liksom transivitet nertonar aktörskapet och betonar effekterna men där ett substantiv ersätter hela processen.⁴⁰

Analysen av den diskursiva praktiken innebär att undersöka hur textförfattaren bygger på diskurser som redan existerar samt genre för att skapa en text. I min undersökning kommer fokus i detta steget därmed ligga på att försöka identifiera vilken diskurs som finns i rapporten samt vilken ståndpunkt de har i frågan. En avgränsning jag valt att göra är att inte studera textkonsumtionen inom den diskursiva praktiken eftersom mitt fokus inte ligger på textmottagaren tolkning av min rapport utan textförfat-

Figur 1

⁴⁰ Winther Jørgensen, Phillips, 2000, s. 87-88.

taren. Den diskursiva praktiken medlar relationen mellan texterna och den sociala praktiken vilket således innebär att det endast är genom diskursiv praktik som texter formar och formas av social praktik. För att slutligen analysera den sociala praktiken är diskursanalysen inte tillräcklig då det utöver även krävs sociologisk teori och kulturteori. Varje kommunikativ händelse är en typ av social praktik då den ifrågasätter eller reproducerar diskursordningen. Jag kommer här att applicera min radikalfeministiska patriarkatsteori för att sätta texten i sin sociala och kulturella kontext för att nå det centrala målet med diskursanalysen, nämligen kartläggningen av förbindelserna mellan social praktik och språkbruk.⁴¹

---

⁴¹ Winther Jørgensen, Phillips, 2000, s.71-72, 74-76.

4 Resultat

Här nedan kommer jag att presentera vilka huvuddrag jag identifierat med hjälp av en kritisk diskursanalys på mitt primärmaterial. De begrepp som resultatet bygger upp den textbaserade analysen på är modalitet, transivitet och normalisering. Slutligen kommer jag att presentera vilken diskursiv praktik som identifierats innan mitt genusteoretiska perspektiv läggs på i analysen för att diskutera den sociala praktiken.

4.1 Text

Till en början utfördes en detaljerad analys av textens egenskaper i syfte att kartlägga hur rapportens diskurs förverkligas rent textuellt. Det första redskapet som undersöktes var ordvalen som visade sig vara genomgående pejorativa i hela rapporten rörande kvinnlig könsstympning. Adjektiven som identifierades karakteriseras starkt av en negativ laddning som betonar rapportens åsikter om praktikens ”fasansfullheter”: *harmful, traumatic, extreme, life-changing, severe, painful, serious, life-threatening, dangerous*. Ännu tydligare var det om verben som förklarade rapportens syfte att eliminera kvinnlig könsstympning och därmed även dess ståndpunkt rörande frågan om hur det påverkar flickor och kvinnor som blir könsstympade: *abandon, advocating against, condemning, combat, eradicating, abolish, deprives, infringes*. Övriga ordval eller uttryck som belyser rapportens kritik till kvinnlig könsstympning är bland annat: *to be at risk, suffer a higher rate, control over their lives, or other injury, change agents, the rights of girls*.

Vidare stärktes rapportens motstånd av kvinnlig könsstympning genom specifika grammatiska element såsom modalitet, närmare bestämt sanning. I många av rapportens meningar underströk författaren rapportens grad av instämmande med de påstående och den informationen som presenterades. De argument som mer eller mindre läggs fram syftar alla till att eliminera kvinnlig könsstympning då det uppenbarligen även är rapportens syfte. Meningarna som identifierats är därför starkt kopplade till ståndpunkten att kvinnlig könsstympning är en kränkning mot mänskliga rättigheter. Det finns enklare former av modalitet som endast har som mål att lägga fram kort och koncisa fakta för att

kunna användas som argument mot kvinnlig könsstympning: ”Even though the practice can be found among Christians, Jews and Muslims, *none* of the holy texts of any religions prescribes female genital mutilation and the practice pre-dates both Christianity and Islam.”⁴² och ”Female genital mutilation *is* associated with a series of health risks and consequences.”⁴³ Sedan finns det en annan form av modalitet som är mer reflekterande och analyserande men vars syfte att peka på sanningen kvarstår:

Thus, in cultures where it is widely practiced, female genital mutilation *has become* an important part of the cultural identity of girls and women and may also impart a sense of pride, a coming of age and a feeling of community membership.⁴⁴

Female genital mutilation *has been recognized* as a discrimination based on the sex because it is rooted in gender inequalities and power imbalances between men and woman and inhibits women’s full and equal enjoyment of their human rights.⁴⁵

Vidare är ett annat grammatiskt element som identifierats i rapporten transivitet, vilket innebär att händelser förbinds med objekt eller subjekt. Agenten nämns inte alls vid namn utan fokus ligger på effekterna och förbindelsen mellan händelsen och processen är i princip obefintlig. Nedanstående exempel visar på hur agentens ansvarsutkrävande uteblir genom att författaren endast fokuserar på att det är kvinnlig könsstympning som berövar flickors och kvinnors rättigheter och vilka konsekvenser offren drabbas av.

Female genital mutilation *deprives* girls and women from making an independent decision about an intervention that has a *lasting effect on their bodies and infringes on their autonomy and control over their lives*.⁴⁶

---

⁴² *Eliminating Female genital mutilation, An interagency statement, 2008, s.6.*

⁴³ *Ibid, s.11.*

⁴⁴ *Ibid, s.6.*

⁴⁵ *Ibid, s.10.*

⁴⁶ *Ibid, s.10.*

4.2 Diskursiv praktik

Genom Faircloughs kritiska diskursanalys har jag identifierat två starka diskurser i UN-FPA:s rapport *Eliminating Female Genital Mutilation, An interagency statement*, nämligen en anti-FGM diskurs och en universalism-diskurs. Dessa stöds av den ovan nämnda textanalysen som konstruerar diskursen utöver textförfattarens användning av redan existerande diskurser för att forma rapporten.

Den första diskursen som väldigt tydligt identifieras är en anti-FGM diskurs. Språket som genomgående förkastar kvinnlig könsstympning som praktik är endast ett exempel på den pejorativa tonen. Utöver rapportens användning av modalitet samt negativa värdeord vid tal om kvinnlig könsstympning är den väldigt argumenterande och uppfattas därmed ha ett övertygande syfte för en splittrad eller obestämd målgrupp. Detta kopplas starkt med rapportens mål att eliminera kvinnlig könsstympning samt att uppmana andra nationer att göra detsamma. Redan i titeln och introduktionen på rapporten finns en explicit diskursiv praktik som förklarar vilken tendens och ståndpunkt rapporten kommer att ha:

This statement is a call to all States, international and national organizations, civil society and communities to uphold the rights of girls and women. It also call on those bodies and communities to develop, strenghten and support specific and concrete actions directed towards ending female genital mutilation.⁴⁷

Den andra diskursen som identifierades är universalism. För det första tillhör författarna till rapporten en av de största människorättsorganisationerna som står för universella mänskliga rättigheter och kämpar för att dessa ska implementeras i hela världen. Trots att rapporten försöker ha en objektiv syn kring kultur och gör några försök kring att även nå den kulturrelativistiska målgruppen så förblir synen subjektiv, då rätten till kroppslig integritet och kvinnors rättigheter är något som FN länge kämpat starkt för i hela världen. Dock krävs en medvetenhet kring att rapporten har en västliga syn på kvinnlig könsstympning som praktik, då FN är en västerländsk konstruktion.

---

⁴⁷ *Eliminating Female genital mutilation, An interagency statement*, 2008, s.2.

5 Analys

5.1 Analys

I min analys kommer jag att diskutera den sociala praktiken av mitt primärmaterial genom att koppla denna till radikalfeminismens patriarkatsteori. Målet är att undersöka om den diskursiva praktiken reproducerar diskursordningen, om ojämlika maktförhållande förstärks av denne samt att kartlägga relationen mellan diskursordningen och den diskursiva praktiken. Till min hjälp kommer jag att använda mig av tidigare forskning för att på ett utförligt och nyanserat sätt besvara min frågeställning:

- Vilken diskurs återfinns i UNFPA:s rapport om kvinnlig könsstympning och hur problematiseras den utifrån radikalfeminismens patriarkatsteori?

5.1.1 Anti-FGM diskurs

5.1.1.1 Tendens och aktörskap

Den första diskursen som identifierades i rapporten är en anti-FGM diskurs som kan problematiseras på olika sätt utifrån radikalfeminismens patriarkatsteori. Till en början är det intressant att undersöka i vilken mån UNFPA:s rapport har en feministisk tendens. Rapporten har inslag av feministiska förklaringar till kvinnlig könsstympning och feministiska argument mot praktiken men dessa förblir väldigt ytliga och inte särskilt utvecklade, detta troligtvis på grund av materialets karaktär då det inte finns så mycket utrymme för en fortsatt diskussion. Genom att applicera det genusteoretiska perspektivet är det möjligt att se praktikens uttryck för en rådande könsmaktsordning mellan kvinnor och män och kärnan i radikalfemin-

ismens patriarkatsteori; nämligen att det är en strukturell konstruktion som resulterar i mäns kontroll över kvinnors kroppar och sexualitet.⁴⁸ Utöver detta läggs mycket fokus även på kulturella föreställningar och porträtterar etnicitet som betydande faktor.⁴⁹ Rent översiktligt tar kultur upp en betydande roll i rapporten, detta trots att förtryck av kvinnor och särskilda ideal finns i alla samhällen över hela världen och att kvinnlig könsstympning endast är ett uttryck av detta.

Under rapportens rubrik ”Female genital mutilation – what it is and why it continues” tar författarna upp att det är ett manifest för ojämlikhet mellan könen som är djupt rotat i sociala, ekonomiska och politiska strukturer samt att det representerar samhällets kontroll över kvinnor.⁵⁰ Påståendet sammanfaller väl med patriarkatsteorin men vad som utblir är agenterna som förtrycker och kontrollerar kvinnor där det enligt rapporten är ”samhället”, vilket bygger vidare på den omfattande transiviteten som genomsyrar rapporten, något som nämndes i det tidigare textavsnittet. Ifall inga specifika agenter anges rörande praktiken av kvinnlig könsstympning och samhället som homogen grupp får stå som ansvarig kan detta bli en aning problematiskt. Å ena sidan är alla ”samhällen” långt ifrån statiska och identiska och det resulterar i att det blir en definitionsfråga om vem som representerar ”samhället”. Är det de aktiva kvinnorna som utför kvinnlig könsstympning på sina döttrar eller barnbarn, de aktiva männen som antingen stöttar och förespråkar ritualerna eller de passiva kvinnorna och männen? Å andra sidan är detta även vad radikalfeminismens patriarkatsteori hävdar, nämligen att det är patriarkatet i sig som är ansvarig för kvinnoförtrycket vilket bland annat tas i uttryck genom kvinnlig könsstympning. Det är könsmaktsordningen i sig som system som är den huvudsakliga boven och dess manlig makt och privilegium.⁵¹

En ytterligare aspekt av aktörskapet är den kritiska diskursanalysens resultat gällande transiviteten som identifieras i rapporten. Oftast förbinds händelser och processer snarare med kvinnorna som *blivit* könsstympade och inte med *vem* som könsstympat dem, alltså subjekten, och fokus ligger på konsekvenserna av händelsen. ”(...) national surveys asking women aged 15-49 years *if they have*

---

⁴⁸ Bryson, Valerie, 2003, s.163, 166.

⁴⁹ *Eliminating Female genital mutilation, An interagency statement*, 2008, s.4.

⁵⁰ *Ibid*, s.5.

⁵¹ Gottzén, Lucas, 2013, s.15.

*themselves been cut.*⁵², ”In may societies, older women *who have themselves been mutilated (...)*”⁵³. Samma sak gäller vid normalisering då ansvarsutkrävandet förminska genom att tona ner agenten och ersätta processen med ett substantiv som exempelvis ”*The removal of or damage to healthy, normal, genital tissue (...)*”⁵⁴ Genom att avskrivna ansvarsutkrävandet på förövarna resulterar det i en annorlunda diskurs som lägger mycket större fokus på vilka konsekvenser praktiken resulterar i snarare än att vilja ställa förövarna inför rätta och lägga fokus på de ansvariga för att få slut på praktiken. Detta är problematiskt utifrån ett genusteoretiskt perspektiv eftersom det tydligt hävdas att det är patriarkatet som är orsaken till denna problematik samt att det är män som historiskt sätt varit och fortfarande är ansvarig för dess existens samt upprätthållande. Men även om de aktörerna som utför den praktiska delen inom kvinnlig könsstympning är kvinnor, menar Rachelle Cassman i ”*Fighting to Make the Cut: Female Genital Cutting Studied within the Context of Cultural Relativism*”, att kvinnorna har kommit till att bli förvaltarna av den kultur som oftast diskriminerar dem eftersom de blivit socialiserade att tro att det är deras plikt att se till så att dessa lagar, ritualer och praxis följs⁵⁵.

5.1.1.2 Det privata är också politisk

Vidare blir den identifierade anti-FGM diskursen som uttrycks i rapporten väldigt tydlig när det kommer till orsakerna till denna praxis. UNFPA:s rapport tar starkt avstånd till kvinnlig könsstympning genom många uttalanden som faller under modalitet i den kritiska diskursanalysen som gjorts på primärmaterialet, och med tanke på dess syfte är det ändå i led att illustrera orsakerna till praktikens fortlevnad. Ännu en gång belyser rapporten med en feministisk tendens hur kvinnlig könsstympning är en praktik som präglas av mäns kontroll över kvinnors liv men utvecklar dock inte resonemanget vidare. Däremot tar rapporten upp den sociala pressen som flickor och kvinnor utsätts för samt vilka föreställningar och förväntningar som sätts på dem.

---

⁵² *Eliminating Female genital mutilation, An interagency statement*, 2008, s.4.

⁵³ *Ibid*, s.6.

⁵⁴ *Ibid*, s.1.

⁵⁵ Cassman, Rachelle, 2007, s.135.

Girls themselves may desire to undergo the procedure as a result of social pressure from peers and because of fear of stigmatization and rejection by their communities if they do not follow the tradition.⁵⁶

Denna diskurs är även synlig i Jude Roberts artikel ” ‘Circumcision: everyone’s talking about it’: legislation, social pressure and the body” där Patsy som frivilligt vill bli könsstympad i Megan Lindholms short story *Cut* refererar till en ung skådespelerska som genomgick praktiken för att få en roll för att bevisa sin förpliktelse till projektet. Berättaren kommenterar Patsys argument som följande:

(...) the snippet that she describes encapsulates a variety of pressures: the pressures women face in their working lives, discourses surrounding female sexuality and cleanliness, the pressure to keep up with the latest fashion trend (...), discourses around the natural or cultural state of women’s bodies and emotions, as well as the social pressures to perform certain ideals of femininity.⁵⁷

Jude Roberts refererar till Judith Butler som hävdar att kvinnor alltid redan är konstituerade som sex och som mäns rättmätiga egendom. Därför bör allt rättsligt skydd av kvinnors rätt till sin egen kropp ta upp vår sociala konstitution eller vara dömd att misslyckas.⁵⁸ ”Introducing a law which gives women legal rights over our own bodies is not enough to ensure that we are protected from the social pressures to which we are compelled to respond.”⁵⁹ Enligt radikalfeminismens patriarkatsteori är detta ett tydligt exempel på patriarkatet då dessa konsekvenser härleddes från mäns förmåga att utöva kontroll. Inte nog med det sker kontrollen inom den privata sfären vilket resulterar i att även det privata är politiskt och inte bör ignoreras.⁶⁰ Detta leder oss in på Rubins teori om att kvinnoförtryck är ett resultat av sättet att organisera familj och sexualitet, vilket kan kopplas ihop med radikalfeminismens intresse att uppmärksamma ojämlika maktförhållandena mellan könen i familjesfären. Rapporten redogör bland annat för den existerande

---

⁵⁶ *Eliminating Female genital mutilation, An interagency statement*, 2008, s.6.

⁵⁷ Roberts, Jude, 2011, s.351.

⁵⁸ *Ibid*, s.349.

⁵⁹ *Ibid*, s.349.

⁶⁰ Sharmon, Lynnette Monagan, 2010, s.160.

föreställningen att män endast vill gifta sig med kvinnor som är könsstympade. Kvinnors *marriageability* har därmed en starkt koppling till praktiken samt de kännetecken som krävs för att en kvinna ska betraktas som en ”proper wife” vilket oftast är nödvändigt för att uppnå ekonomisk och social trygghet.⁶¹ Rubins teori om kvinnoutbyte sammanfaller därmed med radikalfeminismens patriarkatsteoretiska bild av att patriarkatet i sig exploaterar kvinnor som sexuella varelser och dominerar dem med sexuellt våld.⁶² Föräldrar väljer därför att könsstympa sina flickor för att försäkra sig själva om att någon vill gifta sig med henne och att hon ska få en trygg framtid där ansvaret för kvinnan överlämnas från fadern till brudgummen. Genom att sätta band på konstruktionen av familjen samt begränsa och kontrollera en kvinnas sexualitet utsätts kvinnor för förtryck och denna diskurs upprätthåller därmed ojämlika maktstrukturer inom den privata sfären.

5.1.1.3 Kollektiv aktivism

Radikalfeminismen hävdar att det är en ideologi och teori *om* kvinnors liv och status i samhället, skapad *av* kvinnor och *för* kvinnor. Eftersom patriarkatet upprätthålls av män och det endast är männen som gynnas av könsmaktsordningen är det endast kvinnor som kan upphäva denna fundamentala och universella form av dominans.⁶³ Rapportens utformning betonar dock män och kvinnors gemensamma ansvar för att uppnå målet att eliminera kvinnlig könsstympling. Här finns alltså en oenighet om hur det sexuella kvinnoförtrycket bör bekämpas vilket resulterar i olika förslag om hållbara lösningar. Jude Roberts diskuterar det kollektiva respektive individuella ansvaret och liksom UNFPA:s rapport betonar hon vikten av kollektivt ansvar för att utmana de ramar som finns kring exempelvis tabun om kvinnors sexualitet samt göra skillnad i arbetet med att utplåna praktiken. Genom att endast basera illustrationen av individualism undermineras den kollektiva handlingens betydelse som oftast ingår i sociala rörelser.⁶⁴ Rapporten belyser parallellt med detta det praktiserande samhällets ansvar att ta ställning mot kvinnlig könsstympling. Då praktiken är en sådan stark social konvention styrd av belöningar

---

⁶¹ *Eliminating Female genital mutilation, An interagency statement*, 2008, s.6.

⁶² Gemzöe, 2015, s.50.

⁶³ Bryson, Valerie, 2003, s.163.

⁶⁴ Roberts, Jude, 2011, s.356.

och bestraffningar är det svårt för familjer att avstå från kvinnlig könsstympning utan stöd från samhället. Därför räcker det inte att endast en familj slutar könsstympa sina kvinnor och döttrar utan att det sker ett kollektivt beslut från samhället samt av de personer som har högst inflytande som traditionella, religiösa ledare, äldste och medicinsk personal.⁶⁵ Rachele Cassman betonar hur fortlevnaden av kvinnlig könsstympning har ett direkt samband med ett beroende av samhällsförväntningar relaterade till *marriageability* och status. Därför hänger en utrotning av praktiken på att alla gör det eller att ingen gör det. ”In other words, no one individual acting on their own can succeed, but rather, enough people at one time have to be on the same track for progress to be achieved.”⁶⁶

5.1.2 Universalism-diskurs

5.1.2.1 Förenta Nationerna

Grunden till den identifierande universalism-diskursen ligger först och främst i materialets kärna då rapporten är skriven av UNFPA (*United Nations Populations Fund*) och understöds av OHCHR, UNAIDS, UNDP, UNECA, UNESCO, UNFPA, UNHCR, UNICEF, UNIFEM och WHO. Alla dessa FN-organisationer vare sig de är organ, kommissioner, program eller fonder har en sak gemensamt; De Förenta Nationerna. FN som unik organisation består av självständiga stater som arbetar tillsammans för fred, mänskliga rättigheter och ekonomiska och sociala framsteg. Medlemmarna har en skyldighet att följa FN-stadgan och folkrättens principer, därav ett av FN:s mål och huvuduppgift som syftar till att åstadkomma internationell samverkan för att främja utvecklingen och mänskliga rättigheter.⁶⁷ Detta i sig är grunden till den identifierade universalism-diskursen då FN som organisation står för universella mänskliga rättigheter och arbetar för dess implementering världen över. De grammatiska redskapen som identifierats mest i den identifierade universalism-diskursen är modalitet. Rapporten genomsyras av ’sanning’ vilket även resulterar i en stark konstruktion av universalism-diskursen rö-

---

⁶⁵ *Eliminating Female genital mutilation, An interagency statement*, 2008, s.5.

⁶⁶ Cassman, Rachele, 2007, s.153.

⁶⁷ Förenta Nationerna, *FN fakta: FN i korthet*, hämtad 18/8-18.

rande mänskliga rättigheter liksom anti-FGM diskursen. Modaliteten i rapporten berör främst dess ställning till kvinnlig könsstympning som praktik, men även på vilket sätt informationen framställs i relation till skribenten som i detta primärmaterial är en samling FN-organisationer.

In every society in which it is practised, female genital mutilation *is a manifestation* of gender inequality that *is deeply entrenched* in social, economic, and political structures.⁶⁸

...female genital mutilation *represents society's control over women*. Such practices *have the effect* of perpetuating normativ gender roles that are unequal and harm women.⁶⁹

Female genital mutilation *violates* a series of well-established human rights principles, norms and standards, including the principles of equality and non-discrimination on the basis of sex, the rights to life when the procedure results in death, and the right to freedom from torture or cruel, inhuman or degrading treatment or punishment as well as the rights identified below.⁷⁰

Dessa uttalanden lämnar inte rum för tvivel att situationen skulle vara annorlunda om exempelvis kulturella argument hade introducerats. Rapporten förkastar kvinnlig könsstympning och betonar vikten av dess människorättskränkning. Ett annat exempel på detta är avsnittet ”Note on terminology” i början på rapporten som motiverar ordvalet. ”The word ’mutilation’ emphasizes the gravity of the act.”⁷¹ Trots att rapporten belyser olika FN-organs val att använda ordet ’cutting’ istället för ’mutilation’ för att betona vikten att använda en icke-dömande terminologi inför praktiserande samhällen, har UNFPA-rapporten använt sig av ’female genital mutilation’ genom hela rapporten.

Utifrån radikalfeminismens patriarkatsteori tar rapporten upp legitima förklaringar kring praktiken genom att hävda att det grundas i sociala, ekonomiska och politiska strukturer. Utöver att synliggöra strukturerna tar följande

---

⁶⁸ *Eliminating Female genital mutilation, An interagency statement*, 2008, s.4.

⁶⁹ *Ibid*, s.4.

⁷⁰ *Ibid*, s.9.

⁷¹ *Ibid*, s.3.

citat även upp de ojämlika maktförhållandet mellan män och kvinnor: ”Female genital mutilation *has been recognized* as a discrimination based on the sex because *it is rooted* in gender inequalities and power imbalances between men and woman *and inhibits* women’s full and equal enjoyment of their human rights.”⁷² Detta kan kopplas till Kate Millets manifest *Sexual Politics* där hon argumenterar för att alla våra relationer i alla samhällen är politiska för att de är baserade på makt. Kvinnlig könsstympning är därmed endast ett exempel på den manliga dominansen över kvinnor som maktförhållandet orsakar.

5.1.1.2 Kulturrelativism

Många argument kring förekomsten av kvinnlig könsstympning som praktik grundas i kulturella föreställningar som exempelvis gruppidentitet, äktenskap, heder och tradition. Den universalism-diskurs som identifierats i primärmaterialet är därmed svår att kopplas loss från kulturrelativism liksom många andra kulturella praktiker som sker världen över. I vissa regioner ses kvinnlig könsstympning som ett ’firande’ och en ’viktig stund i en kvinnas liv’ medan det i andra regioner ses som en form av grymhet och tortyr. Rachelle Cassman diskuterar i sin artikel hur kvinnlig könsstympning kan betraktas utifrån ett kulturrelativistiskt perspektiv och hävdar att en kan identifiera hedern, traditionen och syftet som kvinnlig könsstympning har, medan en misslyckas med att erkänna en legitim mänskorrättskränkning. Kulturrelativister anser att alla kulturer är lika mycket värda men att mänskliga rättigheter bör utformas beroende på den kulturella kontexten. Kritiken kring anti-FGM diskurser grundas oftast i påståenden om en västerländsk hegemoni, speciellt då FN är en västerländsk konstruktion.⁷³ Cassman hävdar dock att ”Although cultural relativism creates a passageway to understanding traditions that conflict with the American way, it does not act as a ’substitute for human rights’.”⁷⁴ Vidare tar UNFPA:s rapport ställning kring kulturrelativism genom att hävda:

---

⁷² *Eliminating Female genital mutilation, An interagency statement*, 2008, s.10.

⁷³ Cassman, Rachelle, 2007, s.129-130.

⁷⁴ *Ibid*, s.130.

The right to participate in cultural life and freedom of religion are protected by international law. However, international law stipulates that freedom to manifest one's religion or beliefs might be subject to limitations necessary to protect the fundamental rights and freedom of others. Therefore, social and cultural claims cannot be evoked to justify female genital mutilation.⁷⁵

Wairimũ Ngaruiya Njambi presenterar i sin artikel "Dualisms and female bodies in representations of African female circumcision: A feminist critique" ett annorlunda perspektiv på kvinnlig könsstympning som på många sätt kan kopplas till kulturrelativism. Njambi citerar: "Although custom no longer forms the backbone of tribal law, female circumcision remains an African custom and is still rooted in the foundations and sociological structures of the societies where it is practiced".⁷⁶ Författaren hävdar att en universalism-diskurs kring kvinnlig könsstympning i sig är problematisk då den inte tar hänsyn till den kulturella vikten som praktiken har inom afrikansk tradition av exempelvis *marriageability* och status. Cassman bemöter denna kritik genom att betona vikten av att förstå komplexiteten av en kulturell praxis, något som även UNFPA:s rapport behandlar då det ges en utförlig inblick i praktikens rättfärdigande som tar upp kulturella aspekter.⁷⁷

African feminists, although in accord with Western feminists that FGC is a harmful practice, favor eliminating the practice based on "cultural right and self-determination." While Western feminists tend to view FGC as a form of male societal control, female oppression, and subordination of women, african feminists, particularly those who do not wish to eliminate FGC, take the focus off subordination and place it on the cultural importance of FGC.⁷⁸

Cassman benämner just i detta citat hur radikalfeminismens patriarkatsteori tas i uttryck genom kvinnoförtryck och maktförhållande mellan män och kvinnor. Den

---

⁷⁵ *Eliminating Female genital mutilation, An interagency statement*, 2008, s.10.

⁷⁶ Njambi, 2004, s.286.

⁷⁷ *Eliminating Female genital mutilation, An interagency statement*, 2008, s.6.

⁷⁸ Cassman, Rachele, 2007, s.140-141.

identifierade universalism-diskursen som identifierat i UNFPA:s rapport stärks därmed av radikalfeminismens patriarkatsteori genom att belysa de strukturer som finns i könsmaktsordningen. Enligt västerländska feminister åsikt anser inte de försöka ersätta patriarkalt förtryck med västerländskt kulturellt förtryck utan snarare försöker utrota praktiken genom kunskap och *empowerment*⁷⁹. Dock betonar även Cassman betydelsen av att västerländska feminister modifierar sin retorik i sitt förespråkande av en eliminering av kvinnlig könsstympning. ”Successfully eradicating the practice is unlikely if Western delivery continues to lack cultural empathy and understanding.”⁸⁰

5.1.3 Slutsats

Författarna till UNFPA:s rapport hävdar att kvinnlig könsstympning är ett manifest för ojämlikhet mellan könen som är djupt rotat i sociala, ekonomiska och politiska strukturer samt att det representerar samhällets kontroll över kvinnor. Rapporten har således en feministisk tendens som har kunnat analyseras ytterligare genom att applicera radikalfeminismens patriarkatsteori. Anti-FGM diskursen genomsyrar hela textanalysen genom negativt laddade värdeord, pejorativa adjektiv och verb samt en sanningsmodalitet. Aktörskapet avskrivs när fokus läggs på effekterna av kvinnlig könsstympning och inte på ansvarsutkrävandet, vilket endast är en produkt av relationen mellan text och social praktik. Rapporten diskuterar praktikens komplexitet samt den sociala pressen som kvinnor och flickor utsätts för och belyser därefter vikten av kollektivt ansvar för att utplåna kvinnlig könsstympning. Kvinnoförtryck är ett resultat av sättet att organisera familj och sexualitet eftersom patriarkatet i sig exploaterar kvinnor som sexuella varelser och dominerar dem med sexuellt våld, vilket därefter upprätthåller ojämlika maktstrukturer även inom den privata sfären som familjen. Universalism-diskursen yttrar sig genom en genomsyrande modalitet som grundas mycket i författarnas bakgrund då det alla är FN-organ samt FN:s ställningstagande och åtaganden kring respekt, skydd och uppfyllelser kring mänskliga rättigheter. Rapporten opponerar sig till att kulturrelativistiska argument skulle trumfa universella mänsk-

---

⁷⁹ Cassman, Rachele, 2007, s.140.

⁸⁰ Ibid, s.141.

liga rättigheter och påvisar även på en universalism-diskurs vid val av terminologi för att benämna kvinnlig könsstympning. Alla våra relationer i alla samhällen är politiska för att de är baserade på makt och kvinnlig könsstympning är därmed endast ett exempel på den manliga dominansen över kvinnor som maktförhållandet orsakar.

5.2 Diskussion och vidare forskning

Redan då jag påbörjade materialsökandet inför denna uppsats upptäckte jag att det fanns otroligt många olika utgångspunkter i frågan om kvinnlig könsstympning som praktik. Jag valde själv ett genusteoretiskt perspektiv med en generell teori inom en ideologi delvis för att jag inte ville begränsa mig till endast en teoretiker. Mitt intresse låg snarare i att använda mig av en teori vars kärna grundas i samhällsstrukturer för att analysera förhållandet mellan makt, genus och sexualitet. Forskningsläget rörande kvinnlig könsstympning är brett, särskilt rörande kulturrelativism. Därför anser jag att en annan aspekt som hade varit intressant att diskutera vidare mer djupgående skulle vara att lägga på ett postkolonialt feministiskt perspektiv och analysera en kombination av en anti-FGM diskurs och en universalism-diskurs på ett liknande primärmaterial. En ingång till det intresset grundas i Wairimū Ngaruiyas Njambi artikel där hon belyser på ett annorlunda men intressant sätt problematiken kring ”normala kroppar” och den dualism som skapas om hur de individer som praktiserar samt de som inte praktiserar kvinnlig könsstympning porträtteras av författarna. Varje forskare påverkas ju på olika sätt av arv och miljö i den utsträckningen att vi alla har utgångspunkter beroende på vart vi geografiskt befinner oss, liksom vilken kultur vi är uppväxta med.

I sin forskning tar Njambi upp att hur den rådande anti-FGM diskursen homogeniserar diverse praktiker genom att anta att allting går till på ett speciellt vis utan några avvikelser, därav kvinnlig könsstympning. Därför hävdar hon att en anti-FGM diskurs leder till ett fält av konceptuella oppositioner som resulterar i dikotomier: vetenskap/vidskeplighet, medicinsk kunskap/tradition, friska kroppar/sjuka kroppar, normal sexualitet/onormal sexualitet/ civiliserad/barbarisk, modernitet/ålderdomligt, expert/icke-expert, utbildning/ignorans... Vad detta sedan resulterar i är att denna anti-

FGM diskurs är låst i en kolonial diskurs som replikerar ”civiliserade” föreställningar från förr.⁸¹ Det hade därmed varit intressant att vidare undersöka i ett annat arbete hur den västerländska retorik kring kvinnlig könsstympning som Cassman hävdar är problematisk hade kunnat modifieras och förstås utifrån ett feministiskt postkolonialt perspektiv. Detta för att utrota praktiken kring kvinnlig könsstympning med större framgång samt genom att ta avstånd från gamla koloniala dikotomier som upprätthålls genom sådana diskurser.

---

⁸¹ Njambi, 2004, s.281, 283.

6 Sammanfattning

Mitt syfte med den här uppsatsen var att undersöka hur FN benämner problematiken kring kvinnlig könsstympning och om detta påverkar kontrollen över kvinnans kropp och sexualitet. Min frågeställning löd således: ”Vilken diskurs återfinns i UNFPA:s rapport om kvinnlig könsstympning och hur problematiseras den utifrån radikalfeminismens patriarkatsteori?” För att besvara min frågeställning använde jag mig av Norman Faircloughs kritiska diskursanalys och applicerade ett genusteoretiskt perspektiv, nämligen radikalfeminismens patriarkatsteori. Med hjälp av Norman Faircloughs modell gjorde jag en textanalys där de grammatiska element som identifierades var modalitet, transivitet och normalisering. Vidare identifierade jag två stycken diskursiva praktiker genom att undersöka hur textförfattaren bygger på diskurser som redan existerar samt genre för att skapa en text.

De diskurserna jag identifierade i UNFPA:s rapport var en anti-FGM diskurs och en universalism-diskurs. Materialet visar på en feministisk tendens där aktörskap och kollektiv aktivism analyseras samt betonar vikten av att även det privata är politiskt. Kulturrelativistiska rättigheter diskuteras gentemot universella mänskliga rättigheter och textanalysen påvisar hur stark relationen mellan den diskursiva praktiken och den sociala praktiken egentligen är. Patriarkatets yttersta uttryck är kontrollen av kvinnor som sexuella varelser där det sexuella våldet som kvinnor utsätts för kan tas i uttryck av exempelvis kvinnlig könsstympning. För att utplåna den här praktiken anser afrikanska feminister slutligen att västerländska feminister måste modifiera sin retorik för att bibehålla ett gemensamt budskap och för att inte det patriarkala förtrycket ska ersättas med ett västerländskt kulturellt förtryck.

Referenser

Barnfonden, *Stoppa könsstympning*, hämtad 10/8-18, https://barnfonden.se/vart-arbete/stoppa-konsstympning/?gclid=EAIaIQobChMIm9is08703AIVC5SyCh3iFQNfEAAAYASAAEgIgJ_D_BwE

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.), *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, 3., [utök.] uppl., Lund, 2012

Bryson, Valerie, *Feminist political theory: an introduction*, 2. ed., Basingstoke, 2003

Cassman, Rachele, "Fighting to Make the Cut: Female Genital Cutting Studied within the Context of Cultural Relativism", *Northwestern Journal of International Human Rights*, Volume 6, Issue 1 (Fall 2007)

Förenta Nationerna, *FN fakta: FN i korthet*, hämtad 18/8-18, <https://fn.se/wp-content/uploads/2016/08/Faktablad-3-15-Förenta-Nationerna.pdf>

Gemzöe, Lena, *Feminism*, 2ed, Stockholm, Bilda Företag & Idé, 2015.

Gottzén, Lucas. *Hjältar och monster: samhällsvetenskapliga perspektiv på män och våld*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen, 2013.

McCann, Carole R. & Kim, Seung-Kyung (red.), *Feminist theory reader: local and global perspectives*, Fourth edition., New York, 2003.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, *Om oss*, hämtad 10/8-18, <https://www.mucf.se/publikationer/hjaltar-och-monster>

Njambi, Wairimū Ngaruiya, Harriet L, "Dualisms and female bodies in representations of African female circumcision: A feminist critique". *Feminist Theory*, Vol 5(3), Dec, 2004.

OHCHR, UNAIDS, UNDP, UNECA, UNESCO, UNFPA, UNHCR, UNICEF, UNIFEM, WHO, *Eliminating Female genital mutilation, An interagency statement*, World Health Organization, 2008.

Roberts, Jude,” ‘Circumcision: everyone’s talking about it’: legislation, social pressure and the body”, *Journal of Gender Studies*, Vol. 20, No. 4, December 2011.

Sharmon, Lynnette Monagan, ”Patriarchy: Perpetuating the Practice of Female Genital Mutilation.” *Journal of Alternative Perspectives in the Social Sciences*. May 2010, Vol. 2 Issue 1.

The Peace and Collaborative Development Network (PCDN), *Sharmon Monogan*, hämtad 2/7-18, <https://pcdnetwork.org/members/sharmon-monagan/>

UNDP, *Globala Målen*, 18/8-18, <http://www.globalamalen.se/om-globala-malen/>

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise, *Diskursanalys som teori och metod*, Lund, 2000

World Health Organization, *Female genital mutilation*, hämtad 1/8-18, <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs241/en/>

Bilagor

Kritisk diskursanalys på textanalysen:

Transivitet

Hur förbinds/inte händelser och processer, vart är agenten? Fokus på effekterna

- **Communities** that have employed a process of collective decision-making have been able to **abandon the practice**. Indeed if the practising communities decide themselves to abandon female genital mutilation, **the practice can be eliminated very rapidly**. (s.1)
- Estimates based on the most recent prevalence data indicate that **91,5 million girls and women** above 9 years old in Africa **are currently living with the consequences of female genital mutilation**. (s.4)
- The prevalence of female genital mutilation has been estimated from large-scale, national surveys asking **women aged 15-49 years if they have themselves been cut**. (s.4) (*not who cut them*)
- In many societies, **older women who have themselves been mutilated** often **become gatekeepers** of the practice, seeing it as essential to identity of women and girls. (s.6)
- **Female genital mutilation deprives** girls and women from making an independent decision about an intervention that has a **lasting effect on their bodies and infringes on their autonomy and control over their lives**. (s.10) (inte vem, FGM)
-

Nominalisering

Nertonar agency och understrycker effekterna, substantiv ersätter process

- **The removal of** or damage to healthy, normal, genital tissue interferes with the natural functioning of the body and **causes several immediate and long-term health consequences**. (s.1)

Modalitet

Författarens grad av instämmande, sanning – stor säkerhet, objektiva modaliteter

- Female genital mutilation **has** no known health benefits. (s.1)
- Seen from a human rights perspective, the practice **reflects** deep-rooted inequality between the sexes, and **constitutes** an extreme form of discrimination against women. (s1)
- Female genital mutilation **is nearly always** carried out on minors and **is therefore** a violation of the rights of the child. (s.1)
- National and international organizations **have played** a key role in **advocating against the practice** and generating data that confirms its harmful consequences. (s.1)

- In every society in which it is practised, female genital mutilation **is a manifestation** of gender inequality that **is deeply entrenched** in social, economic, and political structures. (s.4)
  - ...female genital mutilation **represents society's control over women**. Such practices **have the effect** of perpetuating normativ gender roles that are unequal and harm women. (s.4)
  - Thus, in cultures where it is widely practiced, female genital mutilation **has become** an important part of the cultural identity of girls and women and may also impart a sense of pride, a coming of age and a feeling of community membership. (s.6)
  - **There is often** an expectation that men will marry only women who have undergone the practice. (s.6)
  - Even though the practice can be found among Christians, Jews and Muslims, **none of the holy texts of any religions prescribes** female genital mutilation and the practice pre-dates both Christianity and Islam. (s.6)
  - Parents who take the decision to submit their daughters to female genital mutilation perceive that the benefits to be gained from this procedure outweigh the risks involved. **However, this perception cannot justify** a permanent and potentially life-changing practice that constitutes a violation of girls' fundamental human rights. (s.9)
  - Female genital mutilation **violates** a series of well-established human rights principles, norms and standards, including the principles of equality and non-discrimination on the basis of sex, the rights to life when the procedure results in death, and the right to freedom from torture or cruel, inhuman or degrading treatment or punishment as well as the rights identified below. (s.9)
  - Female genital mutilation **has been recognized** as a discrimination based on the sex because **it is rooted** in gender inequalities and power imbalances between men and woman and inhibits women's full and equal enjoyment of their human rights. (s.10)
  - Female genital mutilation **is** associated with a series of health risks and consequences. (s.11)
-
- Or other injury, to be at risk, harmful, painful and traumatic, suffer a higher rate, deep-rooted, extreme form, violation, prevention work, contributed to a reduction, abandon, advocating against, condemned the practice, urgent need, intensify, have been subjected to, may be at risk, manifestation of gender inequality, governed, a result of social pressure, fear of stigmatization and rejection, an attack, condemning, combat, eradicating, violates, life-changing practice, abolish, deprives, infringes, most seriously, severe, life-threatening conditions, serious risks, vital, encouraging the abandonment, crucial role, dangerous.
  - The tradition, the cultural identity, a sense of pride, girl's marriageability, a proper wife, clean and beautiful, gatekeepers, the right's of girls, control over their lives, change agents, coming of age rituals, key actors.